

w sprawie oceny programowej na kierunku ekonomia prowadzonym w Kujawsko-Pomorskiej Szkole Wyższej w Bydgoszczy na poziomie studiów pierwszego i drugiego stopnia o profilu ogólnoakademickim

§ 1

Na podstawie art. 245 ust. 1 pkt 2 w zw. z art. 258 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 85 z późn. zm.), Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej, po zapoznaniu się z opinią II zespołu nauk społecznych prowadzącego działalność w zakresie dyscyplin: ekonomia i finanse, geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna, nauki o zarządzaniu i jakości stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały, raportem zespołu oceniającego oraz stanowiskiem Uczelni, w sprawie oceny programowej, na kierunku ekonomia prowadzonym w Kujawsko-Pomorskiej Szkole Wyższej w Bydgoszczy na poziomie studiów pierwszego i drugiego stopnia o profilu ogólnoakademickim, wydaje ocenę:

pozytywną

§ 2

Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej stwierdza, że proces kształcenia realizowany w Kujawsko-Pomorskiej Szkole Wyższej w Bydgoszczy umożliwia studentom kierunku ekonomia osiągnięcie założonych efektów uczenia się dla studiów pierwszego i drugiego stopnia o profilu ogólnoakademickim. Wszystkie kryteria określone w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 września 2018 r. w sprawie kryteriów oceny programowej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1787), uszczegółowione w załączniku nr 2 do Statutu Polskiej Komisji Akredytacyjnej, stanowiącym załącznik do uchwały nr 4/2018 Polskiej Komisji Akredytacyjnej z dnia 13 grudnia 2018 r. ze zm., zostały spełnione, co uzasadnia wydanie oceny pozytywnej.

§ 3

Następna ocena programowa na kierunku ekonomia w uczelni wymienionej w § 1 powinna nastąpić w roku akademickim 2026/2027.

§ 4

1. Uczelnia niezadowolona z uchwały może złożyć wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy.
2. Wniosek, o którym mowa w ust. 1, należy kierować do Polskiej Komisji Akredytacyjnej w terminie 14 dni od dnia doręczenia uchwały.
3. Na składającym wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy na podstawie art. 245 ust. 4 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce ciąży obowiązek zawiadomienia Ministra Edukacji i Nauki o jego złożeniu.

§ 5

Uchwałę Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej otrzymują:

1. Minister Edukacji i Nauki,
2. Rektor Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej w Bydgoszczy.

§ 6

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący

Polskiej Komisji Akredytacyjnej

Podpisano podpisem kwalifikowanym w dniu

15.03.2021

Krzysztof Diks

Opinia II zespołu nauk społecznych,

prowadzącego działalność w zakresie dyscyplin: ekonomia i finanse, geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna, nauki o zarządzaniu i jakości

w sprawie oceny programowej

Nazwa kierunku studiów: ekonomia

Poziom studiów: studia pierwszego i drugiego stopnia

Profil studiów: ogólnoakademicki

Formy studiów: stacjonarne i niestacjonarne

Nazwa i siedziba uczelni prowadzącej kierunek: Kujawsko-Pomorska Szkoła Wyższa w Bydgoszczy

Data przeprowadzenia wizytacji: 24-25 października 2020 r.

Warszawa, 2021

Spis treści

1. Ocena stopnia spełnienia szczegółowych kryteriów oceny programowej	4
2. Uzasadnienie oceny stopnia spełnienia każdego z szczegółowych kryteriów oceny programowej (w porządku według poszczególnych kryteriów)	5
3. Opinia dotycząca dostosowania się uczelni do zaleceń o charakterze naprawczym sformułowanych w uzasadnieniu uchwały Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę (w porządku według poszczególnych zaleceń).....	14
4. Wniosek końcowy i propozycja oceny programowej	14
5. Rekomendacja przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia wraz z określeniem kategorii i uzasadnieniem (jeśli dotyczy).....	14

Opinia została sporządzona na podstawie raportu zespołu oceniającego PKA w składzie:

Przewodniczący: dr hab. Bogusław Plawgo, prof. UwB, ekspert PKA

członkowie:

1. dr hab. Barbara Pogonowska, prof. UEP – ekspert PKA,
2. dr Agnieszka Jakubowska – członek PKA,
3. Robert Krzyszczak – ekspert przedstawiciel pracodawców,
4. Marcin Pioch – ekspert ds. studenckich,
5. Adrian Duleba – sekretarz zespołu oceniającego.

oraz odpowiedzi Uczelni przedstawionej w piśmie sygn. ZE.410.59.2019.

1. Ocena stopnia spełnienia szczegółowych kryteriów oceny programowej

Szczegółowe kryterium oceny programowej	Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium określona przez zespół oceniający PKA w raporcie z wizytacji ¹	Ocena stopnia spełnienia kryterium ustalona przez zespół działający w ramach dziedziny lub zespół do spraw kształcenia nauczycieli ²
Kryterium 1. Konstrukcja programu studiów: koncepcja, cele kształcenia i efekty uczenia się	kryterium spełnione częściowo	kryterium spełnione
Kryterium 2. Realizacja programu studiów: treści programowe, harmonogram realizacji programu studiów oraz formy i organizacja zajęć, metody kształcenia, praktyki zawodowe, organizacja procesu nauczania i uczenia się	kryterium spełnione	kryterium spełnione
Kryterium 3. Przyjęcie na studia, weryfikacja osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się, zaliczanie poszczególnych semestrów i lat oraz dyplomowanie	kryterium spełnione częściowo	kryterium spełnione
Kryterium 4. Kompetencje, doświadczenie, kwalifikacje i liczebność kadry prowadzącej kształcenie oraz rozwój i doskonalenie kadry	kryterium spełnione częściowo	kryterium spełnione
Kryterium 5. Infrastruktura i zasoby edukacyjne wykorzystywane w realizacji programu studiów oraz ich doskonalenie	kryterium spełnione	kryterium spełnione
Kryterium 6. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w konstruowaniu, realizacji i doskonaleniu programu studiów oraz jej wpływ na rozwój kierunku	kryterium spełnione	kryterium spełnione
Kryterium 7. Warunki i sposoby podnoszenia stopnia umiędzynarodowienia procesu kształcenia na kierunku	kryterium spełnione	kryterium spełnione
Kryterium 8. Wsparcie studentów w uczeniu się, rozwoju społecznym, naukowym lub zawodowym i wejściu na rynek pracy oraz rozwój i doskonalenie form wsparcia	kryterium spełnione	kryterium spełnione
Kryterium 9. Publiczny dostęp do informacji o programie studiów, warunkach jego realizacji i osiągniętych rezultatach	kryterium spełnione	kryterium spełnione
Kryterium 10. Polityka jakości, projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie, przegląd i doskonalenie programu studiów	kryterium spełnione częściowo	kryterium spełnione

¹ W przypadku gdy oceny dla poszczególnych poziomów studiów różnią się, należy wpisać ocenę dla każdego poziomu odrębnie.

² W przypadku gdy oceny dla poszczególnych poziomów studiów różnią się, należy wpisać ocenę dla każdego poziomu odrębnie.

2. **Uzasadnienie oceny stopnia spełnienia każdego z szczegółowych kryteriów oceny programowej (w porządku według poszczególnych kryteriów)**

Kryterium 1. Konstrukcja programu studiów: koncepcja, cele kształcenia i efekty uczenia się

W raporcie z oceny, który został przekazany Uczelni uzasadniono, iż koncepcja i cele kształcenia są spójne ze strategią Uczelni. Kierunek właściwie przyporządkowano do dyscyplin naukowych. Kierunek jest traktowany przez władze jako szczególnie ważny z perspektywy kompleksowości oferty edukacyjnej i dobrze uzupełnia inne kierunki kształcenia oraz odpowiada potrzebom regionu. Uczelnia prowadzi badania naukowe w dyscyplinach, do których kierunku został przypisany. Cele kształcenia są związane z potrzebami otoczenia szczególnie regionalnego rynku pracy, ale także strategii rozwoju województwa. Na koncepcję i cele kształcenia posiadali wpływ zarówno interesariusze wewnętrzni jak i zewnętrzni.

Żałożone kierunkowe efekty uczenia się odpowiadają przyjętej koncepcji oraz celom kształcenia. Sformułowane zostały zgodnie z aktualnym stanem wiedzy w zakresie dyscypliny wiodącej ekonomia i finanse oraz wskazanej dyscypliny dodatkowej nauki o zarządzaniu i jakości. Uwzględniają one również zakres działalności naukowej Uczelni w tych dyscyplinach, a sposób ich zdefiniowania umożliwia stworzenie systemu ich weryfikacji. Sposób sformułowania niektórych efektów uczenia się na studiach I stopnia nie w pełni odpowiada wymogom Polskiej Ramy Kwalifikacji w odniesieniu do poziomu kompletności perspektywy poznawczej i zależności, ponieważ w ich opisie nie uwzględniono zapisów charakterystyki uniwersalnej PRK dla 6. poziomu kształcenia, tj. *zna i rozumie w zaawansowanym stopniu – fakty, teorie, metody...* (P6U_W). Żałożone kierunkowe efekty uczenia się stanowią podstawę do formułowania szczegółowych efektów w odniesieniu do przedmiotów przewidzianych w programie studiów

W związku z tym zalecono:

1. przedefiniowanie żałożonych dla studiów I stopnia efektów uczenia się z zakresu wiedzy w kontekście poziomu kompletności perspektywy poznawczej uwzględniając zapisy charakterystyki uniwersalnej Polskiej Ramy Kwalifikacji dla 6. poziomu kształcenia, tj. *zna i rozumie w zaawansowanym stopniu – fakty, teorie, metody...* (P6U_W).
2. przedefiniowanie żałożonych dla studiów II stopnia efektów uczenia się z zakresu umiejętności posługiwania się językiem obcym uwzględniając umiejętność posługiwania się specjalistyczną terminologią niezbędną w działalności zawodowej wskazanej w Polskiej Ramie Kwalifikacji dla poziomu 7 (P7S_UK).

Uczelnia w odpowiedzi na zalecenia sformułowane w raporcie z wizytacji ustosunkowała się do każdego z zaleceń w ramach kryterium 1 i przedstawiła stosowne dokumenty.

Ad 1. Dokonano zmian w opisie kierunkowych efektów uczenia się w celu spełnienia wymagań zawartych w przepisach prawa (Załącznik 2. Uchwała nr 2/21 senatu Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej w Bydgoszczy z dnia 19 stycznia 2021 r. w sprawie dokonania zmian w opisie efektów uczenia się na kierunku ekonomia studia drugiego stopnia; Załącznik 3. Uchwała nr 3/21 senatu Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej w Bydgoszczy z dnia 19 stycznia 2021 r. w sprawie dokonania zmian w opisie efektów uczenia się na kierunku ekonomia studia drugiego stopnia).

Ad 2. Przedefiniowano żałożone dla studiów II stopnia efekty uczenia się z zakresu umiejętności posługiwania się językiem obcym uwzględniając umiejętność posługiwania się specjalistyczną terminologią niezbędną w działalności zawodowej wskazanej w Polskiej Ramie Kwalifikacji dla poziomu 7 (P7S_UK). Załącznik 3. Uchwała nr 3/21 senatu Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej w Bydgoszczy z dnia 19 stycznia 2021 r. w sprawie dokonania zmian w opisie efektów uczenia się na kierunku ekonomia studia drugiego stopnia.

Ze względu na znaczny zakres działań naprawczych podjętych przez Uczelnię w ramach realizacji zaleceń do kryterium 1 oraz wystarczające udokumentowanie tych działań, istnieją podstawy do podniesienia oceny kryterium 1 z częściowo spełnione na spełnione.

Kryterium 2. Realizacja programu studiów: treści programowe, harmonogram realizacji programu studiów oraz formy i organizacja zajęć, metody kształcenia, praktyki zawodowe, organizacja procesu nauczania i uczenia się

Ogólna koncepcja programu studiów, w tym treści programowe, harmonogram realizacji programu studiów, formy zajęć i organizacja zajęć, wykorzystane metody kształcenia są zgodne z aktualnym stanem wiedzy i metodyki badań w dyscyplinie ekonomia i finanse oraz dyscypliny nauki o zarządzaniu i jakości, co umożliwia studentom osiągnięcie założonych efektów uczenia się. Treści programowe zawarte są obecnie w tzw. kartach przedmiotów, które nie są dostępne dla kandydatów na studia. Sposób organizacji procesu nauczania, zarówno na studiach stacjonarnych, jak i niestacjonarnych, w tym rozplanowanie zajęć, umożliwia efektywne wykorzystanie czasu przeznaczonego na udział w zajęciach i samodzielne uczenie się. Proces nauczania na praktykach spełnia w podstawowym stopniu większość standardów jakości kształcenia i jest zgodny z aktualnymi potrzebami kierunku. W pewnych aspektach kształcenia na praktykach jednostka prowadząca kierunek powinna podjąć działania doskonalące, w szczególności dotyczy to wprowadzenia odpowiednich uregulowań dotyczących zaliczania praktyk na podstawie działalności zawodowej studentów oraz dokonywania regularnej i kompleksowej ewaluacji kształcenia praktykach. Zważywszy, że oceniany kierunek jest prowadzony na profilu ogólnoakademickim, dla którego kształcenie na praktykach ma jedynie charakter wspomagający, niedoskonałości w zakresie kształcenia praktykach nie stanowią zagrożenia dla realizacji programu na kierunku. Jednakże wdrożenie rekomendacji w zakresie praktyk może przyczynić się do lepszej realizacji programu studiów.

Kryterium 3. Przyjęcie na studia, weryfikacja osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się, zaliczanie poszczególnych semestrów i lat oraz dyplomowanie

Uczelnia posiada formalnie przyjęte i opublikowane, przejrzyste warunki przyjęcia kandydatów na studia, jednak przyjęcie jako jedynego kryterium posiadanie świadectwa dojrzałości powoduje brak możliwości weryfikacji w procesie rekrutacji poziomu kompetencji kandydata. Ponadto w Uchwale rekrutacyjnej nie formułuje się zasad uzupełniania różnic programowych dla kandydatów na studia II stopnia.

Opracowany system weryfikacji efektów uczenia się w założeniu umożliwia monitorowanie postępów w osiąganiu założonych efektów uczenia się oraz ich wiarygodną ocenę, jednak doskonalenia wymaga sposób prezentacji formy i warunków zaliczania poszczególnych przedmiotów. Stwierdzone błędy w opisie obowiązujących metod weryfikacji częściowej efektów uczenia się widoczne na poziomie sylabusów mogą powodować dezinformację wśród studentów co do rzeczywistych warunków zaliczania przedmiotu.

Istotny element procesu weryfikacji osiąganych efektów na kierunku stanowi proces dyplomowania, w ramach którego student jest zobligowany do napisania pracy dyplomowej oraz zdania egzaminu dyplomowego. Praca dyplomowa w założeniu pozwala kompleksowo zweryfikować praktyczne umiejętności studenta w obszarze przeprowadzania badań, bądź też projektowania praktycznych rozwiązań problemów właściwych z punktu widzenia kierunku i profilu. Przeprowadzona analiza losowo wybranych prac wskazuje, że w niektórych przypadkach niemożliwie było zweryfikowanie założonych efektów uczenia się w zakresie umiejętności posługiwania się aparatem badawczym właściwym dla dyscypliny ekonomia i finanse. W większości z ocenianych prac nie określono problemów badawczych, nie postawiono hipotez, jak również nie wskazano

na zakres przeprowadzanych samodzielnie analiz oraz wykorzystanych w tym celu metod badawczych. Powoduje to brak możliwości weryfikacji efektu przypisanego do prac dyplomowych „*Student formułuje problem badawczy, hipotezy oraz wykorzystuje metody badawcze do rozwiązywania problemu*” (U4).

W ramach przeprowadzanej weryfikacji osiągnięć przez studentów efektów uczenia się oraz zaliczania poszczególnych semestrów stwierdzono następujące niedociągnięcia:

1. W odniesieniu do szeregu przedmiotów pojawiły się niezgodności w zakresie przewidzianej w sylabusie w programie studiów dla danego przedmiotu formy weryfikacji efektów uczenia się a opisem formy i warunków zaliczania.
2. W odniesieniu do większości przedmiotów założono bardzo podobną formę weryfikacji efektów uczenia się wpisując w pozycji „metody weryfikacji osiągnięć efektów uczenia się” jedynie ogólne informacje typu: egzamin, kolokwium, aktywność w grupie. Dość ogólny opis warunków weryfikacji nie do końca pozwala na uzyskanie przejrzystości procesu weryfikacji efektów uczenia się oraz możliwości określenia zakresu potwierdzanej wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych.
3. W przedstawionej przez Uczelnię dokumentacji efektów uczenia się w niektórych przypadkach brakowało dokumentacji metod weryfikacji przewidzianych w sylabusie dla danego przedmiotu lub zakres przedstawionej dokumentacji nie pozwolił na weryfikację poziomu osiągnięcia założonych efektów uczenia się.
4. Analiza prac dyplomowych wykazała w większości przypadków brak sformułowania problemów badawczych, hipotez oraz wskazania metod badawczych wykorzystanych do rozwiązywania problemu, natomiast w odniesieniu do części prac nie była możliwa weryfikacja efektów uczenia się w zakresie umiejętności posługiwania się aparatem badawczym właściwym dla dyscypliny *ekonomia i finanse*.

W związku z powyższym sformułowano następujące zalecenia:

1. Stosowanie metod sprawdzania i oceniania efektów uczenia się osiągnięć przez studentów dostosowanych do zakładanych efektów uczenia się oraz zapewniających możliwość sprawdzenia i ocenienia wszystkich efektów uczenia się zakładanych w programie studiów.
2. Poprawę przejrzystości procesu weryfikacji efektów uczenia się poprzez zachowanie zgodności opisanych w sylabusie form i warunków zaliczania poszczególnych przedmiotów z założeniami programu studiów oraz rzeczywistymi warunkami weryfikacji efektów uczenia się dla danych zajęć.
3. Podjęcie działań na rzecz podniesienia jakości prac dyplomowych adekwatnie do założonych dla danego poziomu i profilu efektów uczenia się, w tym założonego stopnia przygotowania studenta do prowadzenia działalności naukowej lub udziału w tej działalności w dyscyplinie *ekonomia i finanse* oraz dyscyplinie nauki o zarządzaniu i jakości.

Uczelnia w odpowiedzi na zalecenia sformułowane w raporcie z wizytacji ustosunkowała się do każdego z zaleceń w ramach kryterium 3 i przedstawiła stosowne dokumenty.

Ad 1. Rada Programowa Kierunku *ekonomia* dokonała przeglądu sylabusów pod kątem sprawdzenia stosowanych metod weryfikacji zakładanych efektów uczenia się w odniesieniu do możliwości sprawdzenia i ocenienia wszystkich zakładanych efektów uczenia się. Uczelnia przedstawiła nowy komplet sylabusów dla studiów I i II stopnia (Załącznik_nr_5_sylabusy_EKO_Ist oraz Załącznik_nr_6_sylabusy_EKO_IIst). Zmodyfikowane sylabusy uwzględniają stosowanie metod sprawdzania i oceniania efektów uczenia się osiągnięć przez studentów dostosowanych do zakładanych efektów uczenia się oraz zapewniających możliwość sprawdzenia i ocenienia wszystkich efektów uczenia się zakładanych w programie studiów.

Ad 2. Rada Programowa Kierunku *ekonomia* dokonała przeglądu sylabusów także pod kątem przejrzystości weryfikacji efektów uczenia się w odniesieniu do zgodności form i warunków zaliczania z założeniami programu studiów. W przypadku stwierdzenia

nieprawidłowości przeprowadzono rozmowę wyjaśniającą z nauczycielem, którego zobowiązano do poprawienia sylabusu. Braki i nieprawidłowości poprawiono. Rada Programowa Kierunku zatwierdziła poprawki. Uczelnia przedstawiła nowy komplet sylabusów dla studiów I i II stopnia (Załącznik_nr_5_sylabusy_EKO_Ist oraz Załącznik_nr_6_sylabusy_EKO_IIst). Zmodyfikowane sylabusy uwzględniają poprawę przejrzystości procesu weryfikacji efektów uczenia się poprzez zachowanie zgodności opisanych w sylabusie form i warunków zaliczania poszczególnych przedmiotów z założeniami programu studiów oraz rzeczywistymi warunkami weryfikacji efektów uczenia się dla danych zajęć.

Ad 3. Uczelnia poinformowała, iż na posiedzeniu Uczelnianego Zespołu ds. Zapewniania i Doskonalenia Jakości Kształcenia, które odbyło się dnia 18 grudnia 2020 r., omówiono problem niespójności tematów prac dyplomowych z kierunkiem kształcenia oraz innych pojawiających się w pracach dyplomowych nieprawidłowości. Dziekan wraz z Przewodniczącym Rady Programowej Kierunku Ekonomia zostali w ramach prac Rady zobligowani do dokonania wnikliwej analizy prac dyplomowych pod kątem wyżej wskazywanych uchybień oraz podjęcia działań korygujących mające na celu wyeliminowanie podobnych sytuacji w przyszłości. W ramach działań sanacyjnych, mających przede wszystkim na celu wyeliminowanie w przeszłości podobnych sytuacji przygotowano plan działań korygujących:

1. Opracowano Standardy i wymogi dla pracy dyplomowej realizowanej na studiach pierwszego i drugiego stopnia o profilu ogólnoakademickim na kierunku ekonomia w Kujawsko-Pomorskiej Szkole Wyższej w Bydgoszczy (Załącznik nr 7).

2. Zobowiązano promotorów i recenzentów do zapoznania się i przestrzegania tych zasad, a Radę Programową kierunku, aby w ramach swoich kompetencji analizowała i weryfikowała prace dyplomowe pod kątem spełnienia opracowanych standardów, wnioski z tej analizy dokumentowała, a stwierdzone nieprawidłowości zgłaszała Władzom Wydziału.

3. Władze Uczelni zorganizowały spotkanie z nauczycielami akademickimi, którzy realizują zajęcia na ocenianym kierunku, w czasie którego zwrócono uwagę na nieprawidłowości i omówiono przypadki budzące zastrzeżenia i uwagi. Zobowiązano nauczycieli akademickich w szczególności tych którzy są promotorami do bezwzględnej nadzoru nad pracami dyplomowymi oraz szczegółowego sprawdzenia korekt i poprawek wprowadzonych przez studenta po konsultacjach przed jej zaakceptowaniem. Jednocześnie recenzentom prac dyplomowych zwrócono uwagę na konieczność przeprowadzenia pogłębionej analizy przed wydaniem recenzji.

Analiza załączonego dokumentu Standardy i wymogi dla pracy dyplomowej realizowanej na studiach I i II stopnia o profilu ogólnoakademickim na kierunku ekonomia w Kujawsko-Pomorskiej Szkole Wyższej w Bydgoszczy (Załącznik nr 7) wskazuje, iż podjęto właściwe działania na rzecz podniesienia jakości prac dyplomowych adekwatnie do założonych dla danego poziomu i profilu efektów uczenia się, w tym założonego stopnia przygotowania studenta do prowadzenia działalności naukowej lub udziału w tej działalności w dyscyplinie ekonomia i finanse oraz dyscyplinie nauki o zarządzaniu i jakości.

Ze względu na znaczny zakres działań naprawczych podjętych przez Uczelnię w ramach realizacji zaleceń do kryterium 3 oraz wystarczające udokumentowanie tych działań, istnieją podstawy do podniesienia oceny kryterium 3 z częściowo spełnione na spełnione.

Kryterium 4. Kompetencje, doświadczenie, kwalifikacje i liczebność kadry prowadzącej kształcenie oraz rozwój i doskonalenie kadry

Struktura kwalifikacji oraz liczebność kadry w stosunku do liczby studentów umożliwiają prawidłową realizację studiów na studiach I i II stopnia na kierunku ekonomia. Obciążenie godzinowe nauczycieli akademickich zatrudnionych w Uczelni jako podstawowym

miejscu pracy jest zgodne z wymaganiami. Nauczyciele akademicki są przygotowani do prowadzenia zajęć w z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. Kadra kierunku posiada odpowiednie kompetencje dydaktyczne. Stwierdzono jednak następujące uchybienia:

1. Udział nauczycieli akademickich w procesie kształcenia na kierunku ekonomia, dla których Uczelnia jest podstawowym miejscem pracy jest nieznacznie niezgodny z obowiązującymi wymogami i wynosi 68,9% zamiast 75%.

2. Nieprawidłowa obsada zajęć na studiach I stopnia w przypadku przedmiotu:

- *matematyka (w)*,
- *rynk finansowe (w/ćw.)*,
- *system podatkowy (ćw.)*,
- *sprawozdawczość przedsiębiorstw (w)*,

3. Nieprawidłowa obsada zajęć na studiach II stopnia w przypadku przedmiotu:

- *metodologia badań ekonomicznych (w)*,
- *historia myśli ekonomicznej (w)*,
- *gospodarowanie kapitałem ludzkim (w/ćw.)*,
- *rynek kapitałowy i finansowy (w)*,
- *psychologia pracy (w)*,
- *ekonomia międzynarodowa (w)*.

Wykładowcy prowadzący te zajęcia nie posiadają aktualnego udokumentowanego dorobku naukowego w obszarze przedmiotowych treści kształcenia związanych z w/w przedmiotami.

4. Wykłady prowadzone przez osoby z tytułem magistra:

- na studiach I stopnia przedmiot *matematyka*: przydział zajęć nie gwarantuje prawidłowej realizacji zajęć i nie zapewnia uzyskania przez studentów zamierzonych efektów uczenia się oraz kompetencji badawczych.
- na studiach II stopnia przedmiot *psychologia pracy*: przydział zajęć nie gwarantuje prawidłowej realizacji zajęć i nie zapewnia uzyskania przez studentów zamierzonych efektów uczenia się

W związku z powyższym sformułowano następujące zalecenia:

1. Powiększenie udziału nauczycieli akademickich w procesie kształcenia na kierunku ekonomia, dla których Uczelnia jest podstawowym miejscem pracy: obecnie jest on nieznacznie niezgodny z obowiązującymi wymogami i wynosi 68,9% zamiast 75%.

2. Niezwłoczne dokonanie zmiany przydziału zajęć w odniesieniu do zajęć na studiach I stopnia z przedmiotu: *rynk finansowe (w/ćw.)*, *system podatkowy (ćw.)*, *sprawozdawczość przedsiębiorstw (w)*.

3. Niezwłoczne dokonanie zmiany przydziału zajęć w odniesieniu do zajęć na studiach II stopnia w przypadku przedmiotu *historia myśli ekonomicznej (w)*, *gospodarowanie kapitałem ludzkim (w/ćw.)*, *rynek kapitałowy i finansowy (w)*, oraz *ekonomia międzynarodowa (w)*.

4. Powierzenie wykładu do przedmiotu *psychologia pracy* oraz *matematyka* osobom ze stopniem naukowym doktora. Zajęcia z matematyki są związane z prowadzoną w uczelni działalnością naukową i osoba je prowadząca powinna posiadać udokumentowany dorobek naukowy.

Ad 1. Uczelnia wykazała osoby dodatkowo zatrudnione (dorobek naukowo-dydaktyczny oraz skany umów na realizację zajęć dydaktycznych zamieszczone są w kolejnych załącznikach). Szczegółowe omówienie sposobu liczenia udziału nauczycieli akademickich dla których Uczelnia jest podstawowym miejscem pracy stanowi załącznik nr 8, 8a, 8b, 8c, 8d. Po zmianach Uczelnia szacuje, iż łączna liczba godzin zajęć prowadzonych przez nauczycieli akademickich, dla których Uczelnia jest podstawowym miejscem stanowi 76%

udziału w całkowitej liczbie godzin zajęć przewidzianych do realizacji dla studenta I i II stopnia ekonomii. Można potwierdzić, iż obecnie wymóg ten jest spełniony.

Ad 2. Do poprowadzenia przedmiotu *rynki finansowe (w/ćw)* został zatrudniony, w ramach umowy zlecenie, nauczyciel akademicki, który posiada stopień naukowy doktora oraz dorobek naukowy z dyscypliny ekonomia i finanse, w tym z zakresu rynków finansowych (dorobek naukowo-dydaktyczny nauczyciela znajduje się w załączniku nr 9, skan umowy na realizację zajęć dydaktycznych – załącznik nr 9a.

Do poprowadzenia przedmiotu *system podatkowy (ćw)* został zatrudniony, w ramach umowy zlecenie, nauczyciel akademicki, który posiada stopień naukowy doktora habilitowanego oraz dorobek naukowy z dyscypliny ekonomia i finanse, w tym z zakresu systemu podatkowego (dorobek naukowo-dydaktyczny nauczyciela znajduje się w załączniku nr 10, skan umowy na realizację zajęć dydaktycznych – załącznik nr 10a.

Do poprowadzenia przedmiotu *sprawozdawczość finansowa przedsiębiorstw* został przydzielony inny nauczyciel akademicki, który posiada tytuł naukowy profesora oraz dorobek naukowy z dyscypliny ekonomia i finanse, w tym z zakresu sprawozdawczości finansowej (dorobek naukowy nauczyciela we wskazanym zakresie znajduje się w załączniku nr 11.

Ad 3. Do poprowadzenia przedmiotu *historia myśli ekonomicznej (w)* został zatrudniony, w ramach umowy zlecenie, nauczyciel akademicki, który posiada stopień naukowy doktora oraz dorobek naukowy z dyscypliny ekonomia i finanse, w tym z zakresu makroekonomia, mikroekonomia, historia myśli ekonomicznej (dorobek naukowo-dydaktyczny nauczyciela znajduje się w załączniku nr 12, skan umowy na realizację zajęć dydaktycznych – załącznik nr 12a.

Do poprowadzenia przedmiotu *gospodarowanie kapitałem ludzkim* został przydzielony inny nauczyciel akademicki, który posiada tytuł naukowy profesora oraz dorobek naukowy z dyscypliny ekonomia i finanse, w tym z zakresu gospodarowania kapitałem ludzkim (dorobek naukowy nauczyciela we wskazanym zakresie znajduje się w załączniku nr 13.

Do poprowadzenia przedmiotu *ekonomia międzynarodowa* został przydzielony inny nauczyciel akademicki, który posiada tytuł profesora oraz dorobek naukowy z dyscypliny ekonomia i finanse, w tym z zakresu ekonomii międzynarodowej (dorobek naukowy nauczyciela we wskazanym zakresie znajduje się w załączniku nr 14.

Do poprowadzenia przedmiotu *rynek kapitałowy i finansowy (w)* został zatrudniony, w ramach umowy zlecenie, nauczyciel akademicki, który posiada stopień naukowy doktora oraz dorobek naukowy z dyscypliny ekonomia i finanse, w tym z zakresu rynków finansowych i kapitałowych (dorobek naukowo-dydaktyczny nauczyciela znajduje się w załączniku nr 9, skan umowy na realizację zajęć dydaktycznych – załącznik nr 9a.

Ad 4. Do poprowadzenia wykładu z przedmiotu *psychologia pracy* został przydzielony inny nauczyciel akademicki, który posiada stopień naukowy doktora oraz dorobek naukowy z dyscypliny psychologia (dorobek naukowy nauczyciela znajduje się w załączniku nr 15.

Do poprowadzenia wykładu z przedmiotu *matematyka* został zatrudniony, w ramach umowy zlecenie, nauczyciel akademicki, który posiada stopień naukowy doktora oraz dorobek naukowy z dyscypliny matematyka (dorobek naukowo-dydaktyczny nauczyciela znajduje się w załączniku nr 16, skan umowy na realizację zajęć dydaktycznych – załącznik nr 16a.

Ze względu na znaczny zakres działań naprawczych podjętych przez Uczelnię w ramach realizacji zaleceń do kryterium 4 oraz wystarczające udokumentowanie tych działań, istnieją podstawy do podniesienia oceny kryterium 4 z częściowo spełnione na spełnione.

Kryterium 5. Infrastruktura i zasoby edukacyjne wykorzystywane w realizacji programu studiów oraz ich doskonalenie

Infrastruktura i zasoby edukacyjne wykorzystywane w realizacji programu studiów spełniają w stopniu bardzo dobrym wszystkie standardy jakości oraz poszczególne wskaźniki standardów jakości. Na ocenę tę składa się nowoczesna infrastruktura dydaktyczna (sale wyposażone w projektory i laptopy), dostosowanie infrastruktury dydaktycznej i bibliotecznej do potrzeb osób z niepełnosprawnością, dostęp studentów do specjalistycznego oprogramowania w pracowniach komputerowych i w pewnym zakresie - dostęp do programów poza siedzibą Uczelni. Infrastruktura biblioteczna pozwala na swobodne korzystanie z zasobów tradycyjnych oraz bogatych baz internetowych. Na szczególnie pozytywną opinię zasługuje funkcjonowanie zintegrowanego internetowego Systemu Obsługi, dostępu do materiałów dydaktycznych i informacji. Wskazano na praktyki, które zgodnie z załącznikiem 4 Statutu PKA wyróżniają się skutecznością, uniwersalnością, innowacyjnością, wzorcowością, etycznością i trwałością (pkt 2 – ze względu na niedający się przewidzieć czas trwania pandemii):

1. Funkcjonowanie Internetowego Systemu Obsługi, dostępu do materiałów dydaktycznych i informacji. Opracowana przez pracowników KPSW i doskonalona od 2012 roku platforma służy studentom (ISOP-ISOS), nauczycielom akademickim (ISOP) oraz pracownikom administracji (ISA), do kompleksowej i skutecznej wymiany organizacyjnych i zarządczych informacji, przekazywania materiałów dydaktycznych, prowadzenia zajęć w trybie offline i online, przeprowadzania egzaminów i zaliczeń on-line, a także monitorowania wszystkich form aktywności w Uczelni. Funkcjonalność i techniczna sprawność platformy została doceniona w konkursie grantowym NCBR – Uczelnia uzyskała 1 mln zł na dalsze doskonalenie tego systemu.
2. Pomoc w czasie pandemii. W przypadku braku wystarczających umiejętności do obsługi baz danych i katalogu czy systemu wypożyczania, studenci mogą uzyskać w ciągu tygodnia w godz. 9:00-16:00 pomoc telefoniczną, bądź e-mailową od pracowników Biblioteki. Rozwiązanie to z pewnością służy doskonaleniu poziomu kształcenia studentów i wpływa pozytywnie na poczucie ich bezpieczeństwa kształtując jednocześnie poczucie identyfikacji z Uczelnią.

Kryterium 6. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w konstruowaniu, realizacji i doskonaleniu programu studiów oraz jej wpływ na rozwój kierunku

Uczelnia prowadzi wielopoziomową współpracę z interesariuszami zewnętrznymi kierunku. W toku wizytacji ustalono, że poziom i zakres tej współpracy odpowiadają bieżącym potrzebom kierunku.

Mocne strony:

- liczne grono interesariuszy zewnętrznych współpracujących z kierunkiem,
- uruchomienie instytucjonalnych form współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym, a przez to zapewnienie interesariuszom zewnętrznym wpływu na rozwój ocenianego kierunku,
- aktywna postawa na rzecz poszerzania grona interesariuszy zewnętrznych i oraz zwiększania zakresu współpracy z nimi,
- znaczący udział kadry naukowo-dydaktycznej w działalności instytucji zewnętrznych, będących również interesariuszami kierunku ekonomia.

Słabe strony:

- brak dedykowanej ścieżki kontaktu dla interesariuszy zewnętrznych, brak dedykowanej sekcji dla nich na stronie internetowej uczelni, a także pominięcie partnerów przy opracowaniu systemu ISOS/ISOP,
- niewystarczające mechanizmy w zakresie ewaluacji współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym.

Wskazane słabe strony nie stanowią bezpośredniego zagrożenia dla rozwoju współpracy z interesariuszami zewnętrznymi. Mając jednak na uwadze dalszy rozwój kierunku ekonomia i doskonalenie programu i procesu kształcenia w dłuższej perspektywie, Uczelnia powinna poddać refleksji rekomendacje przedstawione w treści oceny oraz sukcesywnie wdrażać stosowne działania.

Kryterium 7. Warunki i sposoby podnoszenia stopnia umiędzynarodowienia procesu kształcenia na kierunku

Zakres i zasięg umiędzynarodowienia jest zgodny z koncepcją i celami kształcenia na kierunku. Uczelnia współpracuje z 32 uczelniami partnerskimi. Nauczyciele akademicki oraz studenci mają możliwości rozwoju własnej międzynarodowej aktywności. Międzynarodowa mobilność kadry jest współfinansowana przez władze KPSW. Bardzo niska (zerowa) aktywność studentów kierunku wynika z powodów zawodowo-prywatnych. Zakres i zasięg międzynarodowej mobilności jest monitorowany przez władze Uczelni.

Kryterium 8. Wsparcie studentów w uczeniu się, rozwoju społecznym, naukowym lub zawodowym i wejściu na rynek pracy oraz rozwój i doskonalenie form wsparcia

Studenci mogą korzystać ze zróżnicowanych form wsparcia, które cechują się różnorodnością możliwości działań względem różnych grup interesariuszy. Studenci są traktowani indywidualnie i mogą liczyć na wsparcie wielu przedstawicieli uczelnianych jednostek, którzy służą pomocą w razie pojawienia się takiej potrzeby. Studenci są włączani w proces doskonalenia systemu wsparcia oraz są zachęceni i motywowani do osiągania sukcesów naukowych i lepszych wyników w nauce. Uczelnia monitoruje zadowolenie studentów, bada opinie na temat zajęć dydaktycznych, działalności administracji oraz infrastruktury, co pozwala na podejmowanie przez Uczelnię działań naprawczych na podstawie otrzymanych wyników, jak na przykład w przypadku zgłaszanych przez studentów problemów z prowadzącym zajęcia dydaktyczne – ostatecznie po próbie podjęcia działań naprawczych, uczelnia podjęła decyzję o rozwiązaniu stosunku pracy z pracownikiem. Uczelnia wspiera aktywności studentów nieokreślone w programie studiów jak również zapewnia instrumenty wsparcia studentów chcących rozwijać swoje zainteresowania badawcze.

Kryterium 9. Publiczny dostęp do informacji o programie studiów, warunkach jego realizacji i osiągniętych rezultatach

Uczelnia we właściwy sposób zapewnia publiczny dostęp do informacji o studiach oraz ich toku. Informacje przedstawione za pomocą różnych kanałów są dopasowane do grup interesariuszy – w szczególności pracowników, studentów i kandydatów na studia. Uczelnia bada opinie zadowolenia i dba o przejrzystość i aktualność dostępnych materiałów. Dostęp do informacji prowadzony jest kilkoma kanałami. Są to ogólnodostępna strona internetowa i Biuletyn Informacji Publicznej, dostępny po zalogowaniu Internetowy System Obsługi Studenta oraz Internetowy System Obsługi Pracownika. Informacje przekazywane są również za pomocą tablicy ogłoszeń znajdujących się na terenie Uczelni oraz za pomocą mediów społecznościowych. Dokumenty związane z tokiem studiów realizowanych dostępne są zarówno poprzez główną stronę internetową jak i stronę biuletynu informacji publicznej.

Kryterium 10. Polityka jakości, projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie, przegląd i doskonalenie programu studiów

Struktura Uczelnianego Systemu Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia została właściwie zdefiniowana. Zmiany w programie studiów dokonywane są w sposób formalny z zachowaniem właściwych procedur. Można potwierdzić, iż przeprowadzana jest systematyczna ocena programu studiów. W ocenie programu studiów Uczelnia współpracuje z otoczeniem społeczno-gospodarczym. Wskazać można jednak na następujące niedoskonałości systemu zapewnienia jakości kształcenia:

1. Uchybienia w zakresie funkcjonowania Rady programowej Kierunku. Analiza udostępnionych protokołów z posiedzeń RPK wykazała, iż nie były prowadzone pogłębione analizy materiałów, którymi dysponowała Rada Programowa oraz nie prowadzono pogłębionych dyskusji w szczególności nie zidentyfikowano nieprawidłowości i w niewystarczającym zakresie formułowano wnioski i rekomendacje. O słabościach pracy Rady Programowej Kierunku świadczy fakt braku przedstawienia raportu samooceny z działalności na Wydziale (został przedstawiony raport zespołu uczelnianego).
2. Zidentyfikowane w niniejszym raporcie niedoskonałości świadczą o ograniczonej skuteczności działań projakościowych. Należy tu wskazać w szczególności na niedoskonałości w treściach sylabusów, braki w zakresie dokumentacji weryfikacji efektów uczenia się, słabości prac dyplomowych czy uchybienia w obsadzie zajęć.

W związku z powyższym sformułowano zalecenia:

1. Udoskonalenie funkcjonowania Rady Programowej Kierunku zapewniając bardziej pogłębioną dyskusję, identyfikowanie słabości programu kształcenia i wyprowadzanie wniosków w zakresie jego doskonalenia.
2. Wprowadzenie przez Uczelnię skutecznych działań projakościowych, które zapobiegą powstawaniu zdiagnozowanych nieprawidłowości w przyszłości.

Ad 1. Opis działań związanych z realizacją zalecenia został opisany w załączniku nr 23. Dziekan wprowadziła zmiany w składzie Rady Programowej Kierunku ekonomia. Członkowie Rady zostali zobligowani do przestrzegania standardów i procedur obowiązujących w Uczelni oraz do dokumentowania pracy Rady. Dokumentacja ma składać się z wyników pracy, opisu podjętej dyskusji oraz wniosków z niej wynikających.

Ad 2. Rektor Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej w Bydgoszczy powołała z dniem 22 grudnia 2020 r. zespół odpowiedzialny za wdrożenie działań naprawczych na kierunku ekonomia, którego celem jest raportowanie realizacji zadań projakościowych oraz ocena efektów wdrożonych działań (Załącznik nr 1). Można zakładać, iż regularna kontrola realizacji zadań pozwoli wyeliminować powstawanie zdiagnozowanych nieprawidłowości w przyszłości. Świadczy o tym przedstawienie działań projakościowych już podjętych:

1. na poziomie Rady Programowej Kierunku
 - przededefiniowanie efektów uczenia wskazanych przez ZO PKA w zaleceniu 1 i 2 kryterium1,
 - przegląd i sprawdzenie programów przedmiotów (sylabusów),
 - przegląd i sprawdzenie tzw. teczek przedmiotów,
 - zmniejszenie liczby proponowanych zakresów (specjalności) na kolejny rok akademicki.
2. na poziomie Wydziału:
 - zmiana składu Rady Programowej Kierunku ekonomia,
 - zmiana obsady wskazanych przez ZO PKA zajęć,
 - przygotowanie szczegółowych standardów pisanie pracy dyplomowych,
 - przeprowadzenie dyscyplinujących rozmów z nauczycielami, w tym z promotorami i recenzentami.
3. na poziomie Uczelni:
 - uchwalenie zweryfikowanych efektów uczenia się dla kierunku ekonomia I i II stopnia,

- uchwalenie dostosowania treści Uchwał w sprawie ustalenia warunków, trybu, sposobu oraz terminów rozpoczęcia i zakończenia rekrutacji dla poszczególnych kierunków studiów, w tym jednolitych magisterskich, w roku akademickim 2021/2022 oraz w sprawie ustalenia warunków, trybu, sposobu oraz terminów rozpoczęcia i zakończenia rekrutacji cudzoziemców dla poszczególnych kierunków studiów, w tym jednolitych magisterskich, w roku akademickim 2021/2022 rekrutacyjnych (Załączniki nr 18, 19),
- wydanie Zarządzeń Rektora KPSW w sprawie: zasad postępowania kwalifikacyjnego kandydatów na studia w Kujawsko – Pomorskiej Szkole Wyższej w Bydgoszczy w roku akademickim 2021/2022 oraz w sprawie zasad potwierdzania kompetencji umożliwiających podjęcie studiów na kierunku ekonomia studia II stopnia w Kujawsko - Pomorskiej Szkole Wyższej w Bydgoszczy w roku akademickim 2021/2022 (Załączniki nr 20, 21),
- umieszczeniu na stronie BIP pełnego programu studiów kierunku ekonomia I i II stopnia zgodnie z wymaganiami wynikającymi z Rozporządzenia MNISW z dnia 27 września 2018 roku w sprawie studiów.

Ze względu na znaczny zakres działań naprawczych podjętych przez Uczelnię w ramach realizacji zaleceń do kryterium 10 oraz wystarczające udokumentowanie tych działań, istnieją podstawy do podniesienia oceny kryterium 10 z częściowo spełnione na spełnione.

3. Opinia dotycząca dostosowania się uczelni do zaleceń o charakterze naprawczym sformułowanych w uzasadnieniu uchwały Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę (w porządku według poszczególnych zaleceń)

Brak zaleceń naprawczych.

4. Wniosek końcowy i propozycja oceny programowej

II zespół nauk społecznych stwierdza, że proces kształcenia realizowany w Kujawsko-Pomorskiej Szkole Wyższej w Bydgoszczy umożliwia studentom kierunku ekonomia osiągnięcie założonych efektów uczenia się dla studiów pierwszego i drugiego stopnia o profilu ogólnoakademickim.

Wszystkie kryteria określone w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 września 2018 r. w sprawie kryteriów oceny programowej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1787), uszczegółowione w załączniku nr 2 do Statutu Polskiej Komisji Akredytacyjnej, stanowiącym załącznik do uchwały nr 4/2018 Polskiej Komisji Akredytacyjnej z dnia 13 grudnia 2018 r. ze zm., zostały spełnione.

Propozycja oceny programowej: ocena pozytywna.

5. Rekomendacja przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia wraz z określeniem kategorii i uzasadnieniem (jeśli dotyczy)
